ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
СЕЛСКОСТОПАНСКА
АКАДЕМИЯ – гр. София

Р Е Ц Е Н З И Я

ОТНОСНО: КОНКУРС ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА АКАДЕМИЧНА ДЛЪЖНОСТ "ДОЦЕНТ" В ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ – 6.1 РАСТЕНИЕВЪДСТВО, НАУЧНА СПЕЦИАЛНОСТ – ЛОЗАРСТВО, ШИФЪР 04. 01. 17
КАНДИДАТ : ГЛ. АС. Д-Р ЗДРАВКО ХРИСТОВ НАКОВ ОТ ИНСТИТУТА ПО ЛОЗАРСТВО И ВИНАРСТВО В ГР. ПЛЕВЕН

РЕЦЕНЗЕНТ: ПРОФ. ДИМИТЪР БРАЙКОВ, ДОКТОР НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ НАУКИ

На обявения конкурс се е явил един кандидат – гл. ас. д-р Здравко Христов Наков. Роден е на 8 юли, 1956 г. в гр. Плевен. Завършва Висшия селскостопански институт (сега Аграрен университет) в гр. Пловдив. След успешна защита на дисертационен труд на тема „Приложение на клоновата селекция при сорт Каберне Совинъон" през 2013 г., придобива образователната и научна степен „доктор". Понастоящем работи в Института по лозарство и винарство в гр. Плевен, като главен асистент в секция „Ампелография, генетика и селекция."

На конкурса д-р Наков се представя общо с 48 научни разработки, от които самостоятелни са 4, от колективните на 17 той е първи автор, а на 10 – на второ място. Всъщност научните публикации са 45, защото трите учебни помагала не следва да се причисляват към тях. Освен това, четирите статии свързани с дисертационния труд няма да бъдат предмет на подробно обсъждане, защото на тях е дадена положителна оценка при рецензиране на дисертацията. Те обаче ще се вземат под внимание с оглед по-пълното охарактеризиране на кандидата. От научните

статии 14 са на английски, а 4 на руски език. Неговите научни разработки са цитирани в 21 български и чуждестранни издания. Това е добър атестат за една целенасочена и ползотворна изследователска дейност.

Гл. ас. д-р Здравко Наков е участвал в разработката на 20 проекта, включени в координационната програма на Института по Лозарство и винарство, гр. Плевен. На 3 от тях е ръководител. Взел е участие в 14 научни конференции и симпозиуми в страната и чужбина, с доклади и постери. В колектив е взел участие в разработката „Технология за създаване и отглеждане на лозови насаждения".

Изследователската дейност на д-р Наков е насочена в едно главно направление: „Клонова селекция при основните за страната винени и десертни сортове лози". Считам, че този подход е правилен, защото на една широка основа е разработена идеята за подобряване и ускоряване на селекционния процес в лозарството. Именно тази негова ориентация е дала възможност да навлезе във важни проблеми, част от които са все още дискусионни и да реализира свои приноси, имащи важно теоретично и приложно значение.

В методично отношение проучванията са изведени правилно. Получените експериментални данни са интерпретирани задълбочено и компетентно. Намирам, че научните приноси , които кандидата прави в своите публикации са добре отразени в приложената справка. Те напълно съответстват на осъществената от него мащабна изследователска дейност. Получил е 9 сертификата за участие при създаване на нови лозови сортове и клонове.

Конкретните научни и научно-приложни приноси могат да се резюмират както следва:

- По най-важните показатели със стопанска значимост са утвърдени от ИАСАС четири клона: Димят клон 4/24, Памид клон 5/76, Мерло клон 10/27 и Каберне Совиньон ILV 1/11
- Утвърдени от ИАСАС са още междувидови сортове, с повишена устойчивост на стресови фактори, от винените – Трапезица, Кайлъшки рубин и Плевенска роса, а от десертните – Гарант и Плевенски фаворит. При тяхното създаване активно е участието на д-р Наков.

- За обогатяване на лозовия генофонд в България, са проучени агробиологичните и технологичните качества на голям брой сортове интродуцирани от Унгария, Франция и Италия.

- Оригинални са химическите изследвания за получаване на органолептичния профил на вина от клонове на сортовете Юни блан и Мискет врачански.

- За получаване на автентичен и санитарно здрав лозов посадъчен материал е разработен метод за сортоподържане при лозата.

- На новоселекционирани клонове от сортовете Шардоне, Мерло, Каберне Совиньон, Памид и Димят е направено ботаническо описание, агробиологична и технологична характеристика.

- Направено е ботаническо описание на голям брой клонове от предназначените за размножаване лозови сортове. Установено е, че основната разлика е в големината, формата и плътността на грозда.

- От широкомащабните изследвания е установено, че повечето от отбраните клонове на сортовете Каберне Совиньон, Шардоне, Алиготе, Юни блан, Памид и Мискет врачански превъзхождат популацията на съответния сорт главно по елементите на родовитост и продуктивност.

Бих желал да подчертая още веднъж, че научните приноси на гл. ас. д-р Наков са реализирани в значителна степен в колективи. В тях обаче е налице преимущественото присъствие на кандидата. Ето защо приемам, че приносите в тази област на лозарската наука, в голяма степен са негово лично дело.

Наред с положителната оценка, която давам на цялостната научна дейност на гл. ас. д-р Наков, бих желал да направя и някои критични бележки. Част от тях имат характер на препоръки. Надявам се, че те ще му бъдат полезни в бъдещите научни изследвания.

- В материал и метод на изследване в статията „ Проучване на адаптивните възможности на Шардоне клон 76 при почвено-климатичните условия на „Плевен" се съобщава, че опитните лози се отглеждат по формировката Мозер, с височина на стъблото 80 см. Такава формировка няма. Известно е, че тази формировка има стъбло 120-130 см., а не 80 см.

- От проучванията, отразени в статията „Характеризиране с микросателитни маркери на генетичните ресурси на лоза, от колекцията на Института по лозарство и винарство-Плевен", не става ясно защо са използвани сортове и вариетети, които в повечето случаи нямат стопанско значение за страната. В този смисъл актуалността на тази статия е твърде съмнителна.

- В някои от публикациите се наблюдават ненужни повторения. Например, в статията „Отбрани клонове от основните за страната бели винени сортове лози по пътя на клоновата селекция" и статията „Някои резултати от научно-изследователската работа по клонова селекция в Института по лозарство и винарство – Плевен". В тях дори таблиците съдържат абсолютно еднакви цифри. Подобно нещо се наблюдава и в статиите „Технологична характеристика на кандидат-клонове от сорта Мискет врачански" и „Сравнително ампелографско изследване на кандидат-клонове от сорта „Мискет врачански". В таблиците там изцяло се повтарят данните на показателите „коефициент на родовитост", „средна маса на грозда", „среден добив от лоза". Съдържанието на захари и киселини в гроздето е представено графично твърде несполучливо. Такъв подход в изследователската работа не е коректен.

- В много от статиите се съобщава кога настъпва началото на узряване на гроздето. Не става ясно как е установена тази фаза. Общо известно е, че началото на узряването се свързва с прошарването на зърната при червените сортове и омекване на зърната при белите. В тези публикации не личи, че е осъществен такъв подход.

- Голяма част от утвърдените клонове на различните сортове не се разпространяват в страната. Има ги само в базата на Института по лозарство и винарство в гр. Плевен, някои в Станцията по сортоизпитване в Ново село /Пловдивско/ и в Опитната станция в гр. Варна. Добре би било да се потърси отговор на причината за това.

- В много от случаите /това личи от заглавията на голяма част от публикациите/ проучванията се свеждат само до влиянието на почвено - климатичните условия за района на Плевен. Това би стеснило твърде много ареала на отглеждане на съответния сорт или клон. С основание възниква въпросът – „Какво би било поведението им, ако се отглеждат в други райони на страната, различаващи се от условията на Плевен?"

- В статията „Плевенска роса – нов български винен сорт лоза" се съобщава, че продължителността на периода от напъпването до физиологичната зрялост е 150 дни. В табл. 1, на стр. 83 е записано кога настъпва технологичната зрелост – 5 септември. Има съществена разлика между физиологичната и технологичната зрялост. Известно е, че при някои сортове технологичната зрялост предхожда физиологичната зрялост, при други съвпада с физиологичната , а при някои тя настъпва далеч след физиологичната. Всичко това е неразривно свързано с производственото направление на гроздето от съответния сорт. Не става ясно коя зрялост се визира в статията „ Кайлъшки рубин – нов червен винен сорт лоза".

- При обсъждане на цялостната публикационна дейност на д-р Наков се добива впечатлението, че изучаването на сортовете и клоновете лози се разглежда по еднаква шаблонна схема, в която няма промяна или развитие. Ползваната литература в повечето случаи е в едни и същи граници. Всичко това опростява научните изследвания и прави не особено привлекателен подхода при провежданата публикационна политика.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На обявения конкурс д-р Наков се изявява като добър експериментатор, широко информиран изследовател, специалист с определен научен профил. Той има афинитет към разработване на проблеми с национална значимост. Д-р Наков е представител на едно ново поколение експериментатори, чиито принос е оценен и от чуждестранни изследователи. Убеден съм, че той заслужава академичната длъжност „ доцент ". Всичко това ми дава достатъчно основание да препоръчам на почитаемото жури да гласуват единодушно за присъждане на академичната длъжност „доцент" на гл. ас. д-р Здравко Христов Наков.

23.09.2014 г. **Рецензент:**

Пловдив **/проф. дсн Димитър Брайков/**